ZLOČIN Z PANSKÉ ZVŮLE? VRAŽDA VRCHNOSTENSKÉHO PÍSAŘE KARLEM MAXMILIÁNEM Z BLEYLEBENU

Jan KILIÁN

Univerzita Hradec Králové
Katedra pomocných věd historických a archivnictví
Rokitanského 62
500 03 Hradec Králové 3
Česká republika
jankilian@email.cz
ORCID ID: 0000-0002-9501-6560
SCOPUS Author ID: 57203538222

KILIÁN, Jan. Crime of manor despotism? Murder of patrimonial scribe by Charles Maximilian of Bleyleben. In Studia Historica Nitriensia, 2020, vol. 24, no. 2, pp. 339-353, ISSN 1338-7219, DOI: 10.17846/SHN.2020.24.2.339-353

The article deals with the circumstances of the murder committed in 1647 in North Bohemian town Krupka by young Baron Charles Maximilian of Bleyleben against Johannes Brosche, a serf and servant of his father. Thanks to the well-preserved sources, it is possible to trace the course of the case for several years, from the investigation of the crime, but unpunished, to the judicial recovery of compensation and the salary that Brosche was allegedly not paid during his seventeen years of service. At the end of the Thirty Years' War, in 1647, the North Bohemian mining town of Krupka was excited by the murder of the patrimonial scribe Johannes Brosche (1607–1647), committed by the young Baron Charles Maximilian of Bleyleben (1616–1648). Brosche was a serf and servant of his father Alexander Regniers of Bleyleben (1578/1579–1649), the imperial colonel and court war council, the owner of the North Bohemian estates Všebořice and Soběchleby. The extraordinary nature of the studied case does not lie in the event itself, but in the preservation of archival sources, which allow a relatively detailed follow-up of the whole case from its beginnings, albeit without gaps and question marks. Bleyleben committed the deed during a visit to the parish house in Krupka, with no apparent cause, apparently drunk. But it was not by far his first aggressive behavior, he had repeated problems with the law and stayed in both home and regular prison (skirmishes, an attempt to provoke a fight, violation of anti-quarantine, knocking a little boy by a horse). On the other hand, Brosche, 39, had been in the service of his father for seventeen years, had four children between the ages of one and thirteen, and he and his wife were among the most popular people in and around Krupka, which was confirmed by their frequent godmother role. The murder took place in a public place, in front of many eyewitnesses who were able to describe exactly what happened. Bleyleben, perhaps in order to prove to the pastor that he could answer the murder before God, had pierced Brosche with his sword.

The scribe died two days later. Against the young baron then came to the Prague authorities not only his accusation of murder, but also violation of marriage, because married Bleyleben supposedly fathered two illegitimate children with a girl from Krupka. The matter came before the Royal Prosecutor, but we do not know his judgment. Yet we know that the nobleman was not severely

punished, neither by prison, nor by a financial fine, or at least by compensation of the survivors. Apparently, his lawyers were able to "prove" that the immediate cause of Brosche's death was not a cord blow, but the subsequent poor after-care and the physical gathering of a 39-year-old scribe! Bleyleben himself was also murdered a year later by Saxon soldiers after a feast at his castle. Meanwhile, Brosche's wife married for the second time, and in 1650 his oldest, fifteen-year-old daughter, too. Their husbands, together with the guardians of other orphans, hired a prominent Prague lawyer Christoph Kyblin of Waffenburg in 1651 and sued Bleyleben's mother. They asked her to pay Brosche's salary, which was allegedly not paid throughout his employment, as well as the so-called blood money as a compensation for killing. However, Anna Marie Bleyleben rejected any orphans' claims. She contradicted the allegation that Brosche would not be given his salary, and pointed out the possible embarrassment that the murdered servant was to commit. Last but not least, she claimed that she did not inherit anything from her son and therefore does not feel obliged to pay anything instead of him.

Klíčová slova: raný novověk; vražda; šlechta; poddaní; soudní spory; Bleylebenové;

Keywords: Early Modern Time; Murder; Nobility; Serfs; Litigation; Family of Bleyleben;

K nejpřísněji postihovaným zločinům patřila pochopitelně i v raném novověku vražda.[1] Od (neúmyslného) zabití se lišila především záměrem a často též podlostí svého provedení, kdy oběť nedostala šanci se bránit. Trest za prokázanou vraždu byl výhradně hrdelní, jak nás o tom zpravují dochované smolné (černé) knihy, dlouhodobě edičně velmi populární historický pramen.[2] Jeden z nejčastějších typů vražd představovala úmyslná likvidace novorozence jeho rodičkou, tzv. infanticida, typická (nikoli však výlučná) u mimomanželských těhotenství v nižších sociálních vrstvách a trestaná ponejvíce zahrabáním vražedkyně zaživa a probitím srdce kůlem.[3] Neméně běžnými byly loupežné vraždy s cílem majet-

[1] Viz např. DÜLMEN, Richard van. Theater des Schreckens. Gerichtspraxis und Strafrituale in der frühen Neuzeit. München: C. H. Beck, 1985. Speciálně pro Horní Uhry kupříkladu SZEGHYOVÁ, Blanka. Súdnictvo a súdna prax v mestách Pentapolitany v 16. storočí. Bratislava: VEDA, 2016 nebo sborník SOKOLOVSKÝ, Leon (ed.). Kriminalita, bezpečnosť a súdnictvo v minulosti miest a obcí na Slovensku. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2007.

[2] Z velkého počtu těchto edic jen výběrově např. PÁNEK, Jaroslav (ed.). Smolná kniha městečka Divišova z let 1617–1751. Praha: Ústav československých a světových dějin ČSAV, 1973 nebo FRANCEK, Jindřich (ed.). Smolná kniha Chlumce nad Cidlinou (1562–1671) a jeho hrdelní soudnictví v letech 1542–1671. Pardubice: Východočeské muzeum, 2014.

[3] Z literatury vybírám zvláště HOFFER, Peter. Murdering Mothers. Infanticide in England and America, 1558–1803. New York: New York University Press, 1981; SCHRADER, Katharina. Vorehelich, außerehelich, unehelich ... wegen der großen Schande. Kindstötung im 17. und 18. Jahrhundert in den Hildesheimer Ämtern Marienburg, Ruthe, Steinbrück und Steuerwald. Hildesheim: Gerstenberg, 2006; LICHTE, Marijke. Deutschlands tote Kinder. Kindstötung als Folge von Gewalthandlung, sexuellem Missbrauch und Verwahrlosung. Eine historisch-soziologische Untersuchung zum Thema Infantizid. Oldenburg: Schardt, 2007. Pro Horní Uhry např. FLOREKOVÁ, Iveta. Trestné činy infanticídy v súdnej praxi Oravskej stolice v 18. storočí. In Zborník Oravského múzea, 2012, roč. 29, s. 48-66. Slovenskému čtenáři bude snadno dostupná i poměrně početná česká odborná literatura, mj. ŠUBRTOVÁ, Alena. Kontracepce, aborty a infanticida v pramenech k předstatistickému období. In Historická demografie, 1991, roč. 15, s. 9-46; TINKOVÁ, Daniela. Předcházet či trestat? Problém infanticidia v osvícenské společnosti. In Český časopis historický, 2003, roč. 101, č. 1, s. 27-76; STŮJ, Pavel. Vraždící rodiče (narušení ideálu raněnovověké rodiny. Infanticida a familicida v raněnovověké letákové publicistice (1550–1700). In Historica 2018, roč. 9, č. 2, s. 135-161; DIBELKA, Jaroslav. Utajované těhotenství a infanticidium

kového profitu. Důvodů pro odpudivý zločin existovalo ale obrovské množství – problematické rodinné vztahy, neopětovaná láska, žárlivost, závist, nenávist, odlišná náboženská víra aj.[4] Takové motivy jsou v podstatě shodné se současností, specifikem středověku a raného novověku však byly navíc (kromě magických a pověrečných rituálů[5]) vraždy související s vyhrocenými vztahy mezi vrchností a jejími poddanými. Vzájemné neshody, nepřiměřené požadavky a příliš tvrdé zacházení mohly skončit až vzbouřením venkovského obyvatelstva a odstraněním nenáviděného pána. V českých zemích patří asi k nejznámějším případům zavraždění rytíře Ludvíka Loreckého a jeho dvou malých synů na šamonické tvrzi (1571)[6] a poddanské povstání v severočeských Markvarticích, které skončilo fatálně pro Otu Jindřicha z Vartmberka a jeho manželku (1625), ubité na svém vlastním sídle vzbouřenými sedláky.[7] Nicméně, pokud poddaný vztáhl ruku na šlechtice (nebo na duchovního), byl dopaden a usvědčen, skončil svůj život exemplárně v nepředstavitelných mukách na popravišti.

Jak to ale bylo v případě opačném, tedy když zavraždil šlechtic poddaného, ať už svého či cizího? A co když tak učinil zcela svévolně, bez podstatné příčiny? I takové případy samozřejmě existovaly, i když není důvod se domnívat, že by něco takového bylo na denním pořádku a že by páni své poddané připravovali o život jen tak ze své kratochvíle. Poddaný pro ně byl zdrojem zisku a blahobytu, jejich majetkem, jeho případná ztráta znamenala výpadek určité části jejich příjmů. K eventuálně nutné disciplinaci většinou stačil trest, ať už materiální nebo fyzický.[8] Vražda navíc byla něčím, co se v raně novověké šlechtické společnosti nenosilo, a to ani ve zdivočelé době třicetileté války (1618–1648). V případě, že

v komunikaci raně novověké vesnice. In Symbolické jednání v kultuře raného novověku. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2019, s. 143–152.

4 Z české literatury mj. TICHÁNEK, Jiří. Vražda Jana Bruntálského z Vrbna 18. 9. 1620 v Chlebovickém les. In Archeologie Moravy a Slezska, 2013, roč. 13, s. 34-44; PAŘEZ, Jan. Vražda na faře? In Jdi svou cestou a nech lidi mluvit. Variety sociálních a kulturních dějin. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2018, s. 485-495; FUKALA, Radek. Záhadná vražda v Podvihovském lese. In Dějiny a současnost, 1998, roč. 20, č. 4, s. 13-17; KILIÁN, Jan. Vražda chabařovického faráře Schemelia. In Ústecký sborník historický, 2012, č. 1-2, s. 7-21; NEČASOVÁ, Eva. Vražda Jakuba z Újezda u Černé Hory roku 1566. In Sborník Společnosti pro výzkum kamenných křížů. Aš: Muzeum Aš, 2009, s. 64-71; KEJLA, Vladimír. Vražda pekařky v Krakovci u Rakovníka roku 1724. In Genealogické a heraldické listy, 2001, roč. 21, č. 1, s. 2-12; SVOBODOVÁ, Kamila. Vražda v Jevišovce na jaře roku 1705. In Jižní Morava, 2002, roč. 38, sv. 41, s. 216-218.

5 Příkladem může být skupina, která v 17. století vraždila těhotné ženy kvůli srdcím jejich nenarozených plodů, viz WOJTUCKI, Daniel. „Pożeracze serc". Magiczne wierzenia wśród przestępców na Śląsku w XVII wieku. In Czasy nowożytne, 2017, roč. 30, s. 53-86. Z údajných rituálních vražd byli často obviňováni Židé, viz např. KÓNYA, Peter. Orkucianska „rituálna vražda" v roku 1764. In Historia Ecclesiastica, 2016, roč. 7, č. 1, s. 38-45.

6 Nejnověji DEBNAR, Alexandr. Nová zjištění a přehodnocení pohledů na okolnosti vražd Loreckých ze Lkouše spáchaných dne 24. 8. 1571 v Šamonicích. In Sborník k 400. výročí povýšení Blatné na město. Blatná: Městské muzeum, 2001, s. 69-127.

7 Srovnej např. MAUR, Eduard. Vražda a zabití vrchnosti poddanými jako vyústění konfliktů v raně novověkých Čechách. In Historie a cestovní ruch – perspektivní a podnětné spojení. Pocta profesoru Vratislavu Čapkovi k 85. narozeninám. Praha: Vysoká škola obchodní – Katedra společenských věd 2008, s. 21-33. Zde i o Vartmberkově vraždě.

8 K tématu mj. PRODI, Paolo. Glaube und Eid. Treueformeln, Glaubensbekenntnisse und Sozialdisziplinierung zwischen Mittelalter und Neuzeit. München: De Gruyter, 1993 nebo MATLAS,

by šlechtic sprovodil ze světa sobě rovného, mohl i jej čekat hrdelní trest. Pokud se jednalo o poddaného, exekuce se sice obávat nemusel, finanční rekompenzace pozůstalým a společenské potupy v podobě vězení však ano. Kauza, o které bude pojednáno na následujících řádcích, je příběhem jedné takové vraždy. Vraždy spáchané v opilosti, bez viditelného motivu. Její mimořádnost spočívá v možnosti rekonstrukce událostí, průběhu vyšetřování a domáhání se spravedlnosti, táhnoucímu se po mnoho let. Ani to však, bohužel, není příběh bez podstatných mezer a otazníků. Odehrál se na samém sklonku třicetileté války v severočeském městě Krupka a jeho hlavními protagonisty byli Karel Maxmilián z Bleylebenu a obroční písař Johannes Brosche, poddaný a služebník Bleylebenova otce, dočasně využívaný mladým pánem coby správcem jednoho z otcovských statků. V Krupce vyvolal skutek značný ohlas a nevoli, vědělo se o něm ovšem dokonce i v nejvyšších pražských kruzích.

Nešlo přitom zdaleka o první extempore Karla Maxmiliána z Bleylebenu (1616–1648). Tento potomek rytíře nizozemského původu Alexandra Regnierse z Bleylebenu, císařského plukovníka a dvorského válečného rady, povýšeného do stavu svobodných pánů (baronů), a jeho české manželky Anny Marie, rozené Pichlové z Pichelberka, vyrůstal jako opečovávaný jedináček a žák jezuitských škol v pobělohorské Praze. Když mu bylo patnáct let a do Čech vpadli Sasové, pověřil jej otec, nově majitel dvou severočeských panství, Soběchleb a Všebořic, záchranou údajně zázračné sošky Bolestné Panny Marie z kostela v Bohosudově, který ležel na bleylebenovských nemovitostech.[9] Jistě z něj chtěl mít nebojácného muže, který bude kráčet v jeho stopách. První se mu splnilo, z Karla Maxmiliána vyrostl udatný mladík, silák, ovládající skvěle kord, pistole i zápas muže proti muži. Kariéra ve vojsku jej ovšem nelákala. Dával přednost svým přátelům, s nimiž se dopouštěl v Praze mnohých výstřelků – tu se mladí pánové dostali do střetu s vojenskými strážemi, tu málem do souboje, tu Bleyleben srazil v pražských uličkách koněm chlapce při neomaleném cvalu. Pobyl si též v nařízeném domácím vězení a ve Vídni i ve vězení skutečném, když se snažil do hlavního města monarchie dostat pod cizí identitou, aby se vyhnul protimorové karanténě, která na pražské příchozí čekala.[10] Nezklidnil jej ani sňatek s Annou Žofií Eleonorou Příchovskou z Příchovic, s níž si příliš nerozuměl a potomky nezplodil, a nezkulturnil jej ani otcem hrazený poznávací pobyt v Itálii, během nějž navštívil Řím a snad též Neapol.[11] Otec mu rovněž svěřil péči o soběchlebské panství: tamní zámek se stal ve 40. letech 17. století mladému Bleylebenovi novým domovem. Velkou oblibu si tu ale nezískal, asi nejen jeho krupští sousedé mu nemohli přijít

Pavel. Shovívavá vrchnost a neukáznění poddaní? Hranice trestní disciplinace poddaného obyvatelstva na panství Hluboká nad Vltavou v 17.–18. století. Praha: Argo, 2011.

[9] MILLER, Joannis S. J. Historia Mariascheinensis, das ist Ausführlicher Bericht von dem uralten und Wunterthätig Vesper Bild der Schmerthaften Mutter Gottes Maria… . Prag, 1710, pag. 59-60.

[10] Národní archiv (dále jen NA) Praha, fond Stará manipulace, inv. č. 247, sign. B 65/1–11, karton 171-172 (rodinné záležitosti Bleylebenů).

[11] KELLER, Katrin – CATALANO, Alessandro (Hg.). Die Diarien und Tagzettel des Kardinals Ernst Adalbert von Harrach (1598–1667) V. Wien – Köln – Weimar: Böhlau Verlag, 2010, s. 57 (zápis z 24. listopadu 1644, Řím). Harrach si poznamenal, že od včerejška se zde v Římě nachází syn plukovníka Bleylebena Karel Maxmilián, který chtěl, když už byl tak daleko, vidět ještě Neapol.

na jméno.[12] Zřejmě to také bylo Bleylebenovo hrubé jednání, co způsobilo útok menší císařské (!) jednotky na jeho zámek, na což si obratem stěžoval generálovi Piccolominimu.[13] Zámek však se svým služebnictvem ubránil, možná i za pomoci soběchlebského obročního písaře.

Obroční písař sobechlebského panství se jmenoval Johannes Brosche, v dokumentech ale častěji vystupuje s familiárnější verzí křestního jména Hans. Narodil se zřejmě roku 1607, jelikož v době úmrtí na samém počátku roku 1647 mu podle krupského kronikáře Michela Stüelera mělo být devětatřicet let.[14] Odkud pocházel, není zcela jisté, patrně to bylo z nějaké vsi na soběchlebském nebo všebořickém panství, protože byl bleylebenovským poddaným. Naproti tomu Broscheova manželka Maria, s níž se oženil koncem dvacátých let 17. století, mohla být vzhledem ke svým vazbám měšťanskou dcerkou z Krupky. Broscheovy osudy můžeme začít sledovat až od roku 1631,[15] kdy už byl čtyřiadvacetiletý muž zřejmě ženatý a pracoval druhým nebo třetím rokem jako obroční písař u Bleylebenů na soběchlebském panství.[16] Se svou chotí žil nejprve v Soběchlebech[17] a později snad v Krupce.[18] V dubnu roku 1633 se mu narodil syn Johannes Georg, jemuž otec za kmotry obstaral jednoho měšťana až z dalekého Sokolova, jednoho z Chabařovic a do třetice ženu předního sedláka z Modlan, vsi ležící na soběchlebském panství.[19] Zanedlouho následovala dcera Dorota (1635),[20] po ní syn Mattheus (1638)[21] a benjamínkem se stal další chlapec Christian (1645).[22]

---

[12] Krupský měšťan a koželuh Stüeler o něm přímo napsal, že to byl „mordýř, cizoložník, ochlasta, skutečný epikurejec, že se to o něm nedá dostatečně vypsat". KILIÁN, Jan (ed.). Paměti krupského měšťana Michela Stüelera (1629–1649). Teplice – Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, s. 697.

[13] Státní oblastní archiv (dále jen SOA) Zámrsk, Rodinný archiv Piccolomini, inv. č. 29 193, Mikrofilm 89 – Karel Maxmilián z Bleylebenu Ottaviovi Piccolominimu (nedatováno, 1643). K domněnce, že za incidentem mohlo stát Bleylebenovo hrubé jednání, mne vedou jeho vlastní slova, že veliteli oddílu adresoval jistá slova, po nichž následoval útok vojáků na zámek.

[14] KILIÁN, Jan (ed.). Paměti krupského měšťana Michela Stüelera (1629–1649). Teplice – Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, s. 639.

[15] Národní archiv (dále jen NA) Praha, fond Nová manipulace, sign. R43/1. Dopis Christopha Kyblina z Waffenburgu dodaný české komoře 18. srpna 1651. Hovoří se zde o 17 let trvající Broscheově službě u Bleylebenů.

[16] KILIÁN, Jan (ed.). Paměti krupského měšťana Michela Stüelera (1629–1649). Teplice – Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, s. 159. Dne 18. listopadu 1631 koupil Stüeler od písaře Broscheho jedno prase za 2 zlaté a 22. téhož mu ho zaplatil.

[17] SOA Litoměřice, Římsko-katolický farní úřad Krupka, sign. 83/1 – Narození 1624–1655, fol. 142. V lednu 1637 je uváděn jako „Hans Brosche ze Soběchleb". Totéž v roce 1639 (tamtéž, fol. 170).

[18] V roce 1646 Stüeler hovoří o tom, že velitel jednoho císařského oddílu nocoval v Krupce u Hanse Broscheho. KILIÁN, Jan (ed.). Paměti krupského měšťana Michela Stüelera (1629–1649). Teplice – Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, s. 635.

[19] SOA Litoměřice, Římsko-katolický farní úřad Krupka, sign. 83/1 – Narození 1624–1655, fol. 112. Dne 23. dubna 1633 byl pokřtěn Johannes Georg, jehož kmotry byli Johannes Höfer ze Sokolova, Johannes Schmidt z Chabařovic a kmotrou Dorota Gründigová z Modlan.

[20] Tamtéž, fol. 123. Dne 2. ledna 1635 byla pokřtěna v klášterním kostele Dorota, jejímiž kmotrami byly Regina Matheová, Regina Weinerová a kmotrem krupský městský písař Michael Paczelt.

[21] Tamtéž, fol. 157. Dne 28. července 1638 byl pokřtěn Mattheus, jehož kmotry se stali Bernhard Krafft, Martin Bartolt a Anna Marie Grimmerová.

[22] Tamtéž, fol. 203. Dne 21. prosince 1645 byl pokřtěn Christian, jehož kmotry se stali Michael Mathe, Heinrich Göttlich a kmotrou Elisabeth Gychrová.

Všechny tyto děti už měly kmotry výhradně z řad elitních krupských měšťanů. Křtil je krupský farář v kostele Nanebevzetí Panny Marie, s výjimkou Doroty, která byla pokřtěna v kostele bývalého františkánského kláštera, po Bílé hoře připadnuvšího jezuitům – možná tedy byla také pokřtěna některým z příslušníků Tovaryšstva Ježíšova. Manželé Broscheovi patřili v Krupce k vůbec nejpopulárnějším kmotrům: Johannes se jím stal po roce 1634 nejméně (matrika je mezerovitá) pětkrát, z toho jednou i dítěti jistého důstojníka, snad císařského strážmistra, jindy místního bergmistra.[23] Se svou ženou se však v tomto směru nemohl zdaleka měřit, Maria se jen v rozmezí let 1637–1647 stala kmotrou v Krupce pokřtěných dětí průkazně šestnáctkrát.[24] Jedním z nich byla také dcera krupského koželuha Stüelera Elisabet,[25] na niž pak kmotra opakovaně myslela milými novoročními dárky.[26] Rovněž s Broschem byl Stüeler v kontaktu – tu od něj koupil prase, tu se s ním sešel při křtu ve shodné kmotrovské roli, tu korespondovali v úředních záležitostech.[27] A všiml si i toho, že u soběchlebského obročního písaře koncem roku 1646 v jeho krupském domě nocoval velitel menšího císařského oddílu, který ve městě napáchal značné škody.[28] Čtyři dny poté, co Johannes Brosche podlehl následkům těžkého zranění, a pouhé dva dny po jeho pohřbu prodal Stüeler čerstvé vdově modlitební knihu se stříbrnými záponami. Nešlo o nic jiného než o *Rajskou zahrádku* (Paradiesgärtlein) od Johanna Arndta, luterské dílo vydané roku 1612 v Magdeburku.[29] Jak to tehdy asi bylo s vírou paní Broscheové a potažmo i jejího manžela… Vždyť ještě i Broscheův nástupce ve funkci soběchlebského obročního písaře Weigand byl zatvrzelý nekatolík, který si pobyl dlouhou dobu v žaláři, aby posléze skončil jako uprchlík za hranicemi. Když ne jinak, alespoň na oko byl Brosche každopádně katolíkem.

Osudným se mu stal tříkrálový (6. ledna) večer či podvečer roku 1647. Krupský farář Johann Wenceslaus Henell onoho dne pozval do svého domu Karla Maxmiliána z Bleylebenu, který k němu dorazil v doprovodu soběchlebského obročního písaře.[30] Dorazili ovšem i další hosté, přinejmenším úřadující

[23] Tamtéž, fol. 119, 120, 142, 170, 179.

[24] Tamtéž. Jednotlivá folia v tomto případě nevypisuji. Poslední dva ze započítaných křtů absolvovala v roce 1647 již jako vdova. Její kmotrovství po roce 1648, kdy se podruhé provdala, jsem dále nesledoval.

[25] KILIÁN, Jan (ed.). Paměti krupského měšťana Michela Stüelera (1629–1649). Teplice – Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, s. 345. Dne 6. dubna 1638 se Stüelerovi narodila dcera Elisabet. Viz také SOA Litoměřice, Římsko-katolický farní úřad Krupka, sign. 83/1 – Narození 1624–1655, fol. 155. Dne 7. dubna 1638 byla pokřtěna Elisabet, jejímiž kmotrami se staly Marie Broscheová, Marie Sattlerová a kmotrem Michael Weiner.

[26] KILIÁN, Jan (ed.). Paměti krupského měšťana Michela Stüelera (1629–1649). Teplice – Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, s. 455, 639, 673 a 711. V prvním případě šlo o plátno na kytli, ve druhém o kytli samotnou, ve třetím o měšec a ve čtvrtém o rukávkový kožíšek.

[27] Tamtéž, s. 295. Dne 22. července 1636 poslal Alexandr Bleyleben po svém písaři Broschem do Krupky propouštěcí list Hanse Grimmera. Stüeler, tehdy krupský bergmistr, jej ale nepřijal a poslal zase zpět.

[28] KILIÁN, Jan (ed.). Paměti krupského měšťana Michela Stüelera (1629–1649). Teplice – Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, s. 635. Dne 8. prosince 1646 přijel do Krupky císařský oddíl o 60 koních na noc.

[29] Tamtéž, s. 641 (12. ledna 1647).

[30] Tamtéž, s. 639.

krupský purkmistr Michael Mathe, třicetiletý krupský pekař Christian Reichel a čtyřiadvacetiletý měšťanský synek Lorenz Raue ml. Ti všichni se stali svědky zločinu a vypovídali o něm na výzvu litoměřických krajských hejtmanů před krupskou městskou radou. Sedmapadesátiletý Mathe vypověděl, že se Bleyleben na chvilku z domu vzdálil, načež se vrátil a posadil se ke stolu. Mezitím se Mathe bavil se sousedem a popíjeli dobrý „truňk", když uslyšeli, že Bleyleben zakřičel. A viděl pak v jeho ruce i kord, kterým bodl Broscheho. V první chvíli se nedomníval, že by byl písař zraněn, nicméně poté jej slyšel naříkat a uviděl i krev, řinoucí se z jeho těla. Nato všichni ze světnice utekli, což učinil i Mathe. Zpátky už se nevrátil. Maně tak potvrdil známé přísloví o tom, že s pány je neradno si začínat – místo pomoci raněnému a zákroku proti pachateli (k němuž ovšem jako neurozený jedinec nebyl kompetentní) za pomoci dalších přítomných svědek raději z místa činu prchá, a to i přesto, že je purkmistrem, tedy jedním z vrchních představitelů soudní moci ve městě, na jehož půdě se zločin udál! Reichel doplnil, že viděl Broscheho, jak pána doprovázel z domu a pak zase zpět do světnice. Pili víno a Bleyleben svého služebníka nutil, aby se napil pořádně, proti čemuž byl ovšem farář, který argumentoval, že by se Brosche neměl opít, jelikož měl mít ještě téhož dne svaté přijímání. To ovšem Bleyleben ignoroval a písaře pobízel, jen ať pořádně „*chlastá*". Nakonec viděl a slyšel, jak mladý pán zvolal „*Brosche sauff, Degen her*", a když kord ukrytý v pochvě dostal, hned jej vytasil, řekl „*ty pse*", načež Broscheho probodl tak, že nemalá část kordu byla vidět na druhé straně jeho těla. Nato utekl ze světnice i Reichel. Mladý Lorenz Raue k tomu dodal, že Brosche vstal při jídle od stolu a chtěl čekat, až se nají jeho pán. Farář mu však řekl, ať si sedne, což Brosche odmítl se slovy, že na pána musí počkat. Proto se duchovní zeptal Bleylebena, jestli si může písař sednout a dočkal se kladné odpovědi. Bavili se dál a tu měl Bleyleben prohlásit, že hodlá Broscheho zabodnout a že si to rád zodpoví. Farář odvětil něco v tom smyslu, jak si chce jeho milost zodpovědět vraždu před Bohem. To už se přitom Bleyleben sháněl po svém kordu, volajíc „*meinen Degen her*". Nato všichni prchali ze světnice pryč, nicméně Raue ještě slyšel, jak těžce zraněný Brosche křičel bolestí.[31]

Svědectví hovořila jasnou řečí, pro násilný čin Karla Maxmiliána z Bleylebenu se těžko hledají ospravedlňující slova. Opilý šlechtic bez patrné příčiny vytáhl vražednou zbraň na neozbrojeného a nebránícího se služebníka a probodl jej nemilosrdně vší silou. Všimněme si detailněji slov posledního ze svědků, Raueho, který jako jediný uvedl rozhovor mezi Bleylebenem a farářem Henellem. Nevinná slova služebníka božího o tom, jak by bylo možné před Pánem obhájit vraždu, totiž mohla Karla Maxmiliána vyprovokovat. Očividně nesnášel odpor, napomínání a pochybování o vlastních slovech. Tentokrát ale zašel příliš daleko.

Kam přesně Bleyleben Broscheho zasáhl, není zřejmé, detaily jeho zranění nebyly popsány. Životně důležité orgány jeho kord ale asi nezasáhl, to by byl písař mrtev na místě nebo v krátké době. Brosche žil ještě další dva dny, zemřel až 8. ledna v noci. Snaha krupského felčara (či případných dalších specialistů na zranění) o záchranu jeho života byla marná. Úmrtí mohla způsobit velká

[31] NA Praha, fond Stará manipulace, inv. č. 247, sign. B 65/1, karton 171. Zpečetěná relace Krupských ze 2. února 1647.

ztráta krve či zanícení rány, Anna Marie Bleylebenová posléze v této souvislosti poskytnutou zdravotní péči zpochybňovala. Johannes Brosche se stal prvním v matrice evidovaným krupským nebožtíkem roku 1647. Zůstala po něm stále ještě poměrně mladá vdova a čtyři děti ve věku od jednoho roku do třinácti let. Místo posledního odpočinku nalezl na hřbitově u pozdně gotického krupského kostela sv. Anny. Rozloučení s nebožtíkem proběhlo bez pohřebního kázání[32] a zřejmě i bez zpěvu a zvonění. Řízením osudu čekalo totéž v příštím roce Karla Maxmiliána z Bleylebenu.

Snažili-li se snad Alexandr Regniers a Anna Marie podlý skutek svého syna ututlat, nebo alespoň bagatelizovat, snažili se marně. Jen o dva týdny později už si o něm příslušnou poznámku do svých deníků učinil i pražský arcibiskup Harrach, s dovětkem, že tak měl mladý Bleyleben učinit při jasné mysli.[33] Je samozřejmě otázkou, nakolik byla tato jasná mysl zatemněna alkoholem, nicméně i v tomto stavu musel Karel Maxmilián dobře vědět, co činí, i když už třeba nedomyslel následky. Kauza zavražděného písaře se záhy dostala až před české místodržící a rozběhlo se vyšetřování. A to nejen vyšetřování této vraždy, ale nádavkem i podezření z Bleylebenova cizoložství, protože ženatý šlechtic byl zároveň udán z provozování sexuálních kontaktů s jistou svobodnou dívkou z Krupky, s níž měl údajně zplodit dvě děti. Poté, co byli kolem poloviny ledna místodržící o spáchaném zločinu (zločinech) informováni, vydali příkaz litoměřickým krajským hejtmanům k vyšetření proběhlých událostí.[34] Ti si po jeho přečtení nechali dát zprávu od radních města Krupky. Krupští k výslechu předvolali svědky Broscheho vraždy, jejich výpovědi (nám již známé) zapsali a odeslali hejtmanům, kteří dokument obratem zase poskytli místodržícím. Pokud šlo o souběžně vyšetřované „*nepravosti*" na ženách, dokázali o Bleylebenovi říci jen to, co o něm kolovalo v Krupce (tj. že je domnělým otcem dvou nemanželských, dosud žijících dětí). Pokud by se dověděli v této věci více, hodlali místodržící dále informovat.[35]

Jednoznačná svědectví Krupských poskytla českým místodržícím dostatečný důvod k okamžitému zákroku proti Karlovi Maxmiliánovi z Bleylebenu, jeho bezprecedentní čin nemohl a neměl být tolerován. Zločin pojmenovali „mordem" a svévolného šlechtice si hodlali nechat povolat před sebe k výslechu. Nejprve se měl ovšem dostavit před litoměřické krajské hejtmany, jimž bylo nařízeno, aby mu sdělili osmidenní lhůtu k dostavení se do Prahy. Pokud by se snad chtěl příkazu vzpírat, měli ho zajmout a do hlavního města Českého království potupně

[32] KILIÁN, Jan (ed.). Paměti krupského měšťana Michela Stüelera (1629–1649). Teplice – Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, s. 639.

[33] KELLER, Katrin – CATALANO, Alessandro (Hg.). Die Diarien und Tagzettel des Kardinals Ernst Adalbert von Harrach (1598–1667) V. Wien – Köln – Weimar: Böhlau Verlag, 2010, s. 344 (zápis z 24. ledna 1647, Praha).

[34] NA Praha, fond Stará manipulace, inv. č. 247, sign. B 65/1, karton 171. Opis listu místodržících litoměřickým krajským hejtmanům z 23. ledna 1647, že mají informace o Bleylebenem spáchaném mordu a o jeho mravních přečinech (otázkou je, od koho), ať tedy hejtmani zjistí podrobnosti a podají o tom zprávu.

[35] Tamtéž. Dne 3. února 1647 činí v Litoměřicích litoměřičtí krajští hejtmani Maxmilián z Aldringenu a Gottfried Konstantin ze Salhausenu českým místodržícím zprávu ohledně vraždy obilního písaře a nepravostí na ženách, spáchaných Karlem Maxmiliánem z Bleylebenu. Příkaz k vyšetření obojího dostali z Prahy s datem 23. ledna.

eskortovat jako zločince.[36] Dopis s příslušným rozkazem dostal i Bleyleben osobně.[37] Ačkoli nevíme, jestli se Bleyleben skutečně dostavil (předpokládejme, že ano) a jak jeho výslech probíhal a dopadl, zproštěn obžaloby z vraždy nebyl ani začátkem dubna, když už jeho zločin prošetřoval královský prokurátor, včetně záležitosti porušení manželské svátosti zplozením dvou dětí se svobodnou dívkou. Litoměřičtí krajští hejtmani měli být prokurátorovi v případě potřeby nápomocni a nadále pátrat po dalších svědcích Broscheho vraždy a zaznamenávat jejich výpovědi.[38]

Tím ale veškeré stopy po kauze na několik let mizí. Pokud bychom očekávali, že byl usvědčený vrah odsouzen a potrestán vězením i vysokou finanční pokutou, když už ne trestem nejvyšším (který bychom naopak očekávat nemohli), mýlili bychom se. Karel Maxmilián z Bleylebenu i v následujících měsících zůstal na svobodě a ani se finančně nevypořádal s pozůstalými sirotky a vdovou po své oběti. Historik Hermann Hallwich dokonce tvrdil, že vdovu a děti vykázal ze svého panství, aby jej neobtěžovali.[39] Jeho silnou náturu dokazuje současně skutečnost, že v době, kdy bylo vyšetřování vraždy v plném proudu, přijel koncem února se svým doprovodem na saních do Krupky, aby se tu, i když jen na chvíli, zúčastnil „mumraje", tedy masopustního karnevalu.[40] Neměl sebemenší problém se ukázat na očích lidem, jejichž příbuzného, dobrého známého, kmotra či souseda minulý měsíc zavraždil. Nevyhnul se ani místu svého hanebného činu, rovněž při této návštěvě totiž znovu zavítal na krupskou faru.[41] Jak bylo možné, že viník unikl spravedlnosti, poněkud osvětlují termíny použité v pozdějším sporu Broscheových pozůstalých s Annou Marií Bleylebenovou o nevyplacené služné jejich blízkého příbuzného. Sami poškození už tehdy (1651) posléze nehovořili o vraždě („Mord"), ale o zabití („Entleibung")[42] a paní Bleylebenová dokonce uváděla prokázání toho, že Brosche zemřel na sešlost.[43] V devětatřiceti letech! Jak vidno, o vymahatelnosti práva si tehdy nebylo možno dělat iluze, zvláště když na jedné straně stál nicotný poddaný a na druhé syn vlivného barona. Byli to tedy asi především právníci, kdo dokázal Karla Maxmiliána ze svízelné situace dostat.

Jenomže mladý Bleyleben se z toho už dlouho netěšil, jeho násilnický život skončil – jak asi nebylo zbytí – také násilně. Začátkem roku 1648 pobýval ještě na zámku v Soběchlebech, kam v postní době na konci března pozval na oběd krupského faráře. Neodpustil si však hostinu se servírovaným masem, za což byl duchovním pokárán. To se ale se zlou potázal. Popuzený Bleyleben, bez ohledu na důstojenství pozvaného hosta, se chystal faráře vyhodit z okna! Neštěstí musel

---

[36] Tamtéž. Dne 7. února 1647 čeští místodržící litoměřickým krajským hejtmanům.

[37] Tamtéž. Ze stejného dne od týchž je i citace určená Bleylebenovi.

[38] Tamtéž. Dne 6. dubna 1647 čeští místodržící litoměřickým krajským hejtmanům.

[39] HALLWICH, Hermann. Die Jesuitenresidenz Mariascheune („Mariaschein") in Böhmen. s.l., s.d., s. 13. Kniha vyšla někdy na přelomu 19. a 20. století, autor ale bohužel neuvádí, odkud citovanou informaci získal.

[40] KILIÁN, Jan (ed.). Paměti krupského měšťana Michela Stüelera (1629–1649). Teplice – Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, s. 643 (27. února 1647).

[41] Tamtéž.

[42] NA Praha, fond Nová manipulace, sign. R43/1. Dopis Christopha Kyblina z Waffenburgu české komoře, který jí byl prezentován 18. července 1651.

[43] Tamtéž. Odpověď Anny Marie doručená komoře a nejvyšším českým úředníkům 9. září 1651.

silou zabránit jiný šlechtic, který byl scéně přítomen a agresora dokázal zkrotit.[44] Na léto odjel Karel Maxmilián podle všeho za rodiči do Prahy. Nepřipravená česká metropole však byla právě tehdy přepadena švédským vojskem generála Königsmarcka a její levý břeh s Malou Stranou, Pražským hradem a Hradčany obsazen bez výraznějšího odporu. Mezi mnoha zajatými se ocitli i Bleylebenové. Stejně jako za jiné přední osobnosti, které jim padly do rukou, požadovali Švédové výkupné také za starého pana barona. V jeho vypleněném malostranském domě ale nebylo už kde brát, a tak patrně Karel Maxmilián dostal oproti čestnému slovu (a otcovu pobytu v zajetí) povolení vypravit se na severočeské statky a požadovanou částku obstarat. Nebyl by to ale mladý Bleyleben, jak jsme jej dosud poznali, aby rychle sehnal peníze a obratem zamířil zpátky. V Soběchlebech se totiž potkal s několika saskými důstojníky a jejich doprovodem a pozval je ke svému stolu. Při dobré zábavě došlo i na zápas, v němž Bleyleben zápolil s údajně neporazitelným saským soupeřem. Na zemi skončili oba…a oba se považovali za vítěze. Když odjeli, stříleli Sasové ze svých pistolí ještě na soběchlebském panství, prý svému hostiteli na potupu. Bleyleben za nimi vyrazil, aby jednoho z troufalců vyzval na čestný souboj na kordy či na pistole, ale nedostal už k němu šanci. Vojáci jej obestoupili ze všech stran a bodali a bodali, dokud Karel Maxmilián s jedenácti nebo dvanácti hrozivými ranami nespadl mrtev z koně. Jeho doprovod dorazil pozdě a střelbou už Sasům příliš neuškodil.[45] Rodiče se tak v Praze nedočkali ani peněz, ani jediného syna. A nemohli mu ani zařídit pohřeb v Praze, ani se s ním naposledy rozloučit. Mladý Bleyleben našel místo posledního odpočinku v kostele Panny Marie Bolestné – jeho kamenný epitaf se tu nachází dodnes, byť nikoli na původním místě, ale v kapli ve venkovním ambitu. Zkrušený Alexandr Regniers svého nezdárného potomka nepřežil ani o rok, jeho smrtí přitom zmizeli mužští příslušníci rodu na dlouhou dobu z českých dějin. Zůstala jen Anna Marie Bleylebenová z Pichelberka a také vdova Karlu Maxmiliánovi Anna Žofie, která se ovšem záhy podruhé provdala.

Ani ovdovělá Maria Broscheová nezůstala dlouho sama, tím spíš, že potřebovala partnera na výchovu malých dětí. V polovině února 1648, rok a jeden měsíc po manželově smrti, se provdala podruhé. O nápadníky tato ještě patrně ani ne čtyřicetiletá žena jistě neměla nouzi, se svým měšťanským domem v Krupce představovala lukrativní partii. A to natolik, že ji o ruku požádal výrazně mladší, pětadvacetiletý Lorenz Raue ml. (1623–1671).[46] Ano, tentýž, který byl loni na faře osobně přítomen vraždě jejího manžela a podával o tom následně své svědectví. Nešlo přitom o žádného nemajetného prospěcháře, který by ve sňatku s majetnou vdovou hledal cestu do vyšší měšťanské společnosti v Krupce. Raue byl synem

[44] KILIÁN, Jan (ed.). Paměti krupského měšťana Michela Stüelera (1629–1649). Teplice – Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, s. 683 (stalo se 25. března 1648).

[45] Okolnosti Bleylebenova zavraždění zachytil ve svých denících kardinál Harrach: KELLER, Katrin – CATALANO, Alessandro (Hg.). Die Diarien und Tagzettel des Kardinals Ernst Adalbert von Harrach (1598–1667) III. Wien – Köln – Weimar: Böhlau Verlag, 2010, s. 163 (zápis ze 16. srpna 1648).

[46] KILIÁN, Jan (ed.). Paměti krupského měšťana Michela Stüelera (1629–1649). Teplice – Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, s. 677. Sňatek se konal 16. února 1648, což potvrzuje i matrika: SOA Litoměřice, Římsko-katolický farní úřad Krupka, sign. 83/1 – Narození 1624–1655, fol. 164.

stejnojmenného krupského radního a obecního faktora, který zemřel v červenci 1632 na mor.[47] Na tehdy devítiletého Lorenze ml. čekala ještě skvělejší kariéra. Vyučil se pekařem a rok poté, co se oženil s ovdovělou Marií Broscheovou, už byl cechmistrem krupského cechu pekařů a perníkářů. V hierarchii městských úřadů začínal kolem svých dvaceti let jako radní služebník, v roce 1654 už byl obecním starším, roku 1665 radním a od roku následujícího krupským bergmistrem, poté co předešle po řadu let zastával i služební post gegenhandlera (jakéhosi kontrolora) horního úřadu. Ačkoli zemřel předčasně ve věku nedožitých padesáti let, představoval Lorenz Raue ml. jednu z nejvýraznějších postav svého města třetí čtvrtiny 17. století.[48] Navíc Maria Broscheová získala i vlivného zetě, když svou patnáctiletou dceru Dorotu v roce 1650[49] provdala za třiadvacetiletého řezníka Christiana Baumgartena z rodiny zámožných krupských měšťanů.[50]

A právě Christian Baumgarten, společně s dalšími krupskými sousedy Paulem Mennichenem, Martinem Barteltem a Nickelem Güchrou ml.,[51] se stal jedním ze čtyř poručníků Broscheových sirotků. Ti v roce 1651, jistě na podnět Marie (dříve Broscheové) a Lorenze Raueových, zahájili soudní spor s Annou Marií Bleylebenovou o nevyplacené pohledávky bývalého soběchlebského obročního písaře. Najali si přitom mladého, ale již zkušeného a nedávno nobilitovaného právníka, profesora pražské univerzity Christopha Kyblina z Waffenburgu (1617–1678).[52] Koncem května zplnomocnili poručníci Kyblina k zastupování nezletilých Broscheových potomků.[53] Právník se s kauzou seznámil a propočítal výši neuhrazeného služného za sedmnáct let. Prvních šest let mělo jít o třicet kop grošů míšeňských ročně, po zbylých jedenáct let již o kop čtyřicet. K tomu měl mít Brosche každý rok i nárok na jedny šaty, což činilo přinejmenším dalších dvanáct kop ročně, takže ve výsledku dospěl k částce 824 kop grošů míšeňských. To rozhodně nebyla malá částka a vzhledem k finančním potížím, které Anna Marie Bleylebenová po smrti syna a manžela měla (tím spíš, že sotva skončila třicetiletá válka), by ji taková výplata uvrhla do ještě hlubší ekonomické krize. Kyblin tvrdil, že Brosche za celých sedmnáct let nedostal nic jiného než šestadvacet strychů obilí, jak to ještě před svou smrtí vypověděl v přítomnosti hodnověrných svědků.

---

47 KILIÁN, Jan (ed.). Paměti krupského měšťana Michela Stüelera (1629–1649). Teplice – Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, rejstříky, s. 808.

48 Tamtéž.

49 Sňatek se konal 15. května 1650. Dorotě v tu dobu bylo patnáct a čtyři měsíce. SOA Litoměřice, Římsko-katolický farní úřad Krupka, sign. 83/1 – Narození 1624–1655, fol. 165.

50 K Baumgartenovi KILIÁN, Jan (ed.). Paměti krupského měšťana Michela Stüelera (1629–1649). Teplice – Dolní Břežany: Scriptorium, 2013, rejstříky, s. 767-768.

51 Jejich medailonky viz tamtéž, rejstříky, s. 800 (Mennichen), 767 (Bartelt) a 780–781 (Güchra).

52 Jeho portrét viz ŽUPANIČ, Jan – FIALA, Michal. Praha 1648. Nobilitační listiny pro obránce pražských měst roku 1648. Praha: Atelier, 2001, s. 32. Kyblin byl rodákem z Mnichova, ale po většinu svého života byl spjat s Prahou, kam přišel už během třicetileté války. Na jejím konci patřil k zasloužilým obráncům Prahy proti Švédům, za což byl nobilitován. Od roku 1649 byl řádným profesorem právnické fakulty, v roce 1664 se stal rektorem pražské univerzity.

53 NA Praha, fond Nová manipulace, sign. R43/1. Dne 27. května 1651 v Krupce zplnomocnili nařízení poručníci nezletilých Broscheových sirotků Christopha Kyblina, doktora obojích práv, profesora Karlovy univerzity, k jejich zastupování ve věci vymáhání dlužného Broscheova služného na Anně Marii Bleylebenové.

Roční, měsíční i týdenní účty, jak to vyplývalo z jeho služby, vždy řádně odváděl, vše ještě Alexandru Bleylebenovi, i když nyní tyto dokumenty měla Anna Marie. Broscheovy děti dosud nic nedostaly, ani tzv. krevní peníze (Blutgeld) za zabití svého otce Karlem Maxmiliánem z Bleylebenu. Kyblin také uváděl, že sirotci trpěli nedostatkem prostředků na svou výživu, protože kromě oné pohledávky jim toho po otci moc nezbylo. Proto se tedy obracel na komoru, coby jejich právní zástupce, v této *„právně nad slunce jasnější věci"* (rechtmessigen Sonnenklaren Sache), a žádal o nápravu. Tedy, aby komorní úředníci přiměli baronku k výplatě Broscheova služného i krevních peněz, když už byl otec poškozených tak bez viny sprovozen ze světa. Pokud by paní něco namítala, požadoval, aby předložila ony roční, měsíční a týdenní účty, které byly u ní, a provedla řádné vyúčtování.[54]

Na odpověď na svůj první dopis čekal marně celý měsíc. Poté napsal úředníkům pražské finanční instituce znovu a zdůraznil, že sirotci by peníze opravdu naléhavě potřebovali. Doufal, že je Anně Marii Bleylebenové poručí vyplatit, a to do jeho rukou coby právnímu zástupci rodiny.[55] Komorní úředníci jeho urgované podání prostudovali a nyní poměrně rychle rozhodli o tom, že prezident české komory má dát baronce příkaz k výplatě požadované částky. Pokud by měla námitky, měla je podat do osmi dnů.[56] Anna Marie stihla uložený termín na poslední chvíli. V replice oponovala, že se k uvedenému dluhu nemůže znát, jelikož co ví, její manžel Broschemu každý rok jeho služné řádně platil, stejně jako všem ostatním služebníkům. Tak to měl prý ve zvyku. Ostatně, za manželova života si nikdo na nic takového nestěžoval a zadržený plat nepožadoval. Pokud šlo o šatstvo, tomu také odporovala, protože to její choť nikdy žádnému služebníkovi nedával, ani mu ho nesliboval, natož ještě každý rok nové. Kromě toho byl Brosche manželovým poddaným, přitom po řadu let vůbec neodváděl ani obilné, ani peněžní dávky. Jelikož byl ve službách mnoho let, zatímco Bleylebenové museli být kvůli probíhající válce velmi často nepřítomni, včetně jednoho čtyřletého pobytu mimo zemi, mohl Brosche na soběchlebském statku hospodařit v podstatě tak, jak se mu zlíbilo. Paní rovněž položila logickou otázku, jak by se mohl se svou rodinou Brosche uživit a jak by dokázal obhospodařovat své vinice, pokud by nepobíral plat. Současně nepochybovala, že kdyby se udělalo pořádné vyúčtování, našla by se vskutku velká suma, kterou by byl Brosche vrchnosti dlužen. Tím soběchlebského písaře de facto obviňovala z defraudace! Aniž by to tehdy asi tušila, o pár let později se právě kvůli takové zpronevěře měla dostat do křížku s jiným ze svých úředníků. Pokud šlo o účty, pokračovala ve své odpovědi, ty byly po Broscheově smrti po dlouhý čas v rukou jeho dědiců a Anna Marie nemohla vědět, zda nedošlo k jejich zfalšování. Do vrchnostenské kanceláře byly předány a zpečetěny až po nějakém čase. Nacházely se v ní koneckonců pořád, ona sama je však nikdy neviděla, ani neměla v ruce. O nároku na krevní peníze neměla Anna Marie Bleylebenová žádnou vědomost, sirotkům nikdy nic takového nebylo přiznáno. Což je mimochodem jasná indicie k tomu, jakým způsobem

[54] Tamtéž. Dopis Christopha Kyblina české komoře, který jí byl prezentován 18. července 1651.
[55] Tamtéž. Dopis Christopha Kyblina české komoře z 18. srpna 1651.
[56] Tamtéž. Přípis české komory z 29. srpna 1651 na výše uvedený Kyblinův list. Viz také tamtéž: Příkaz z 29. srpna 1651 Anně Marii Bleylebenové.

skončilo soudní líčení s jejím synem roku 1647. Právě zde nyní také prohlásila, že se prokázalo, že Brosche zemřel na sešlost. Žádné právní nároky sirotků neshledávala a prosila adresáty, aby požadavky žalující strany zamítli.[57]

Odpověď paní Bleylebenové, jistě konzultovaná a možná přímo koncipovaná jejím právníkem, byla předána k vyjádření Kyblinovi.[58] Co se dělo dál, nám není známo, k vyrovnání ale nedošlo. Až o celý rok později (17. října 1652) podali poručníci Broscheových sirotků stížnost na paní Bleylebenovou znovu. Nadále po ní požadovali údajně nevyplacené služné a krevní peníze, jak je na zaopatření sirotků stanovovalo Obnovené zřízení zemské (1627).[59] Anna Marie napsala přímo císaři Ferdinandovi III. a mladému králi Ferdinandovi IV., že v této věci proti ní byla stížnost vedena již v minulém roce 1651. Opakovala proto již uvedené a připomenula, že ačkoli měli dědicové Broscheovy účty po jeho smrti dlouho u sebe a mohli s nimi dělat, co chtěli, tak je přesto do dnešního dne nikdo nerevidoval a Broscheho, resp. jeho dědice, nepotahoval. Byla však ochotná a připravená to učinit, aby se vidělo, kdo je vlastně komu dlužen a kdo by měl koho uspokojovat. Pokud šlo o krevní peníze, hovořila již poněkud jinak. Její syn prý Broscheho bodl ve spravedlivém pohnutí a z podstatné příčiny! Kromě toho, dal mu jen jednu jedinou ránu a na tu prý písař rozhodně nezemřel, to se stalo kvůli nedbalosti ošetřovatelů a také zchátralosti jeho těla. Vždyť ani za synova života po něm nikdo nic v této věci nechtěl a krevní peníze nepožadoval. Karel Maxmilián už byl nyní také mrtvý a s jeho životem podle ní celá záležitost uhasla. Ona po synovi nic nezdědila, ani nedostala, proto u ní nikdo neměl nic hledat. Na závěr však ještě požádala o posečkání, než by provedla revizi Broscheových účtů.[60]

Našla v nich nějaké nedostatky, které jí poskytly oporu pro definitivní zamítnutí pohledávané výplaty Broscheova služného jeho sirotkům? Nebo snad dospěla k závěru, že požadavky byly oprávněné a s dětmi soběchlebského obročního písaře se porovnala? Dochované zdroje nepotvrzují ani to, ani ono, žádné další dokumenty dokládající existenci jejich vzájemného sporu po tomto datu však již nejsou k dispozici. Marie Broscheová, podruhé provdaná Raueová žila ještě mnoho let po boku svého úspěšného muže jako přední měšťanka v Krupce a její děti, navzdory Kyblinově tvrzení o jejich potřebnosti, nouzí rozhodně netrpěly. Poslední stopu po kauze Karlem Maxmiliánem z Bleylebenu zavražděného Hanse Broscheho přinesl historik Hermann Hallwich, který měl v ruce dobovou archiválii, podle níž se písařovy děti šestadvacet let po činu obracely z Prahy na krupské radní s prosbou o relaci o otcově úmrtí. Nic bližšího o souvislostech tohoto jejich počinu však neuvedl.[61]

---

[57] Tamtéž. Odpověď Anny Marie doručená komoře a nejvyšším českým úředníkům 9. září 1651.

[58] Tamtéž. Podle listu z české kanceláře z 12. září 1651 měla být odpověď Anny Marie předána doktoru Kyblinovi k vyjádření.

[59] Velmi podrobně tento pramen rozebral BERGERHAUSEN, Hans-Wolfgang. Die „Verneuerte Landesordnung" in Böhmen 1627. In Historische Zeitschrift, 2002, roč. 272, č. 2, s. 327–351.

[60] NA Praha, fond Nová manipulace, sign. R43/1. Dopis Anny Marie Bleylebenové císaři a králi, prezentovaný jim 20. listopadu 1652. Reagovala na stížnost Broscheových sirotků a jejich poručníků ze 17. října 1652.

[61] HALLWICH, Hermann. Die Jesuitenresidenz Mariascheune („Mariaschein") in Böhmen. s.l., s.d., s. 13.

Seznam použitých pramenů a literatury:
Archivy:

Národní archiv Praha, fond Nová manipulace, sign. R43/1; fond Stará manipulace, inv. č. 247, sign. B 65/1–11, kartony 171–172 (rodinné záležitosti Bleylebenů).
Státní oblastní archiv Litoměřice, Matriky, Římsko-katolický farní úřad Krupka, sign. 83/1 – Narození 1624–1655.
Státní oblastní archiv Zámrsk, Rodinný archiv Piccolomini, inv. č. 29 193, Mikrofilm 89 – Karel Maxmilián z Bleylebenu Ottaviovi Piccolominimu (nedatováno, 1643).

Publikované prameny:

FRANCEK, Jindřich (ed.). Smolná kniha Chlumce nad Cidlinou (1562–1671) a jeho hrdelní soudnictví v letech 1542–1671. Pardubice: Východočeské muzeum, 2014.
HALLWICH, Hermann. Die Jesuitenresidenz Mariascheune („Mariaschein“) in Böhmen. s.l., s.d.
KELLER, Katrin – CATALANO, Alessandro (Hg.). Die Diarien und Tagzettel des Kardinals Ernst Adalbert von Harrach (1598–1667) III. a V. Wien – Köln – Weimar: Böhlau Verlag, 2010.
KILIÁN, Jan (ed.). Paměti krupského měšťana Michela Stüelera (1629–1649). Teplice – Dolní Břežany: Scriptorium, 2013.
PÁNEK, Jaroslav (ed.). Smolná kniha městečka Divišova z let 1617–1751. Praha: Ústav československých a světových dějin ČSAV, 1973.

Staré tisky:

MILLER, Joannis S. J. Historia Mariascheinensis, das ist Ausführlicher Bericht von dem uralten und Wunterthätig Vesper Bild der Schmerthaften Mutter Gottes Maria… . Prag 1710.

Monografie a sborníky jako celek:

DÜLMEN, Richard van. Theater des Schreckens. Gerichtspraxis und Strafrituale in der frühen Neuzeit. München: C. H. Beck, 1985.
HOFFER, Peter. Murdering Mothers. Infanticide in England and America, 1558–1803. New York: New York University Press, 1981.
LICHTE, Marijke. Deutschlands tote Kinder. Kindstötung als Folge von Gewalthandlung, sexuellem Missbrauch und Verwahrlosung. Eine historisch-soziologische Untersuchung zum Thema Infantizid. Oldenburg: Schardt, 2007.
MATLAS, Pavel. Shovívavá vrchnost a neukáznění poddaní? Hranice trestní disciplinace poddaného obyvatelstva na panství Hluboká nad Vltavou v 17.–18. století. Praha: Argo, 2011.
PRODI, Paolo. Glaube und Eid. Treueformeln, Glaubensbekenntnisse und Sozialdisziplinierung zwischen Mittelalter und Neuzeit. München: De Gruyter, 1993.
SCHRADER, Katharina. Vorehelich, außerehelich, unehelich ... wegen der großen Schande. Kindstötung im 17. und 18. Jahrhundert in den Hildesheimer Ämtern Marienburg, Ruthe, Steinbrück und Steuerwald. Hildesheim: Gerstenberg, 2006.
SOKOLOVSKÝ, Leon (ed.). Kriminalita, bezpečnosť a súdnictvo v minulosti miest a obcí na Slovensku. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2007.
SZEGHYOVÁ, Blanka. Súdnictvo a súdna prax v mestách Pentapolitany v 16. storočí. Bratislava: VEDA, 2016.
ŽUPANIČ, Jan – FIALA, Michal. Praha 1648. Nobilitační listiny pro obránce pražských měst roku 1648. Praha: Atelier, 2001.

Studie a články v časopisech a sbornících, kapitoly v kolektivních monografiích:

BERGERHAUSEN, Hans-Wolfgang. Die „Verneuerte Landesordnung“ in Böhmen 1627. In Historische Zeitschrift, 2002, roč. 272, č. 2, s. 327-351.

DEBNAR, Alexandr. Nová zjištění a přehodnocení pohledů na okolnosti vražd Loreckých ze Lkouše spáchaných dne 24. 8. 1571 v Šamonicích. In Sborník k 400. výročí povýšení Blatné na město. Blatná: Městské muzeum, 2001, s. 69-127.
DIBELKA, Jaroslav. Utajované těhotenství a infanticidium v komunikaci raně novověké vesnice. In Symbolické jednání v kultuře raného novověku. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2019, s. 143-152.
FLOREKOVÁ, Iveta. Trestné činy infanticídy v súdnej praxi Oravskej stolice v 18. storočí. In Zborník Oravského múzea, 2012, roč. 29, s. 48-66.
FUKALA, Radek. Záhadná vražda v Podvihovském lese. In Dějiny a současnost, 1998, roč. 20, č. 4, s. 13-17.
KEJLA, Vladimír. Vražda pekařky v Krakovci u Rakovníka roku 1724. In Genealogické a heraldické listy, 2001, roč. 21, č. 1, s. 2-12.
KILIÁN, Jan. Vražda chabařovického faráře Schemelia. In Ústecký sborník historický, 2012, č. 1–2, s. 7-21.
KÓNYA, Peter. Orkucianska „rituálna vražda" v roku 1764. In Historia Ecclesiastica, 2016, roč. 7, č. 1, s. 38-45.
MAUR, Eduard. Vražda a zabití vrchnosti poddanými jako vyústění konfliktů v raně novověkých Čechách. In Historie a cestovní ruch – perspektivní a podnětné spojení. Pocta profesoru Vratislavu Čapkovi k 85. narozeninám. Praha: Vysoká škola obchodní – Katedra společenských věd 2008, s. 21-33.
NEČASOVÁ, Eva. Vražda Jakuba z Újezda u Černé Hory roku 1566. In Sborník Společnosti pro výzkum kamenných křížů. Aš: Muzeum Aš, 2009, s. 64-71.
PAŘEZ, Jan. Vražda na faře? In Jdi svou cestou a nech lidi mluvit. Variety sociálních a kulturních dějin. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2018, s. 485-495.
STŮJ, Pavel. Vraždící rodiče (narušení ideálu raněnovověké rodiny. Infanticida a familicida v raněnovověké letákové publicistice (1550–1700). In Historica 2018, roč. 9, č. 2, s. 135–161.
SVOBODOVÁ, Kamila. Vražda v Jevišovce na jaře roku 1705. In Jižní Morava, 2002, roč. 38, sv. 41, s. 216-218.
ŠUBRTOVÁ, Alena. Kontracepce, aborty a infanticida v pramenech k předstatistickému období. In Historická demografie, 1991, roč. 15, s. 9-46.
TICHÁNEK, Jiří. Vražda Jana Bruntálského z Vrbna 18. 9. 1620 v Chlebovickém les. In Archeologie Moravy a Slezska, 2013, roč. 13, s. 34-44.
TINKOVÁ, Daniela. Předcházet či trestat? Problém infanticidia v osvícenské společnosti. In Český časopis historický, 2003, roč. 101, č. 1, s. 27-76.
WOJTUCKI, Daniel. „Pożeracze serc". Magiczne wierzenia wśród przestępców na Śląsku w XVII wieku. In Czasy nowożytne, 2017, roč. 30, s. 53-86.

Počet slov: 7930
Počet znakov vrátane medzier: 52 470